

DEFICIT SAU SFÂRȘIT DE EXPERTIZĂ²⁴ ÎN PLANIFICAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMELOR PUBLICE SOCIALE?

Daniel ARPINTE, Cercetător științific II,
Institutul de Cercetare a Calității Vieții, România
<https://orcid.org/0000-0002-7305-8065>, arpinte@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.IV.2023.17.14>

Abstract. *The paper is based on the observation of an unequal practice in Romania on how are designed and evaluated the public social programs aiming at supporting social disadvantaged groups, which implies a negative impact on the relevance and the efficiency of these programs. Although the evaluation culture was intensively promoted during Romania pre-accession to the EU, particularly during 2001 – 2006 (Toderăș & Iacob, 2020), the evaluation practice shows a significant decline in the area of public social programs, except those funded by external grants. Whether the ex-ante assessments are still done (although their quality largely vary due to the availability of the funds needed to conduct these evaluations), the ongoing or impact evaluations funded by the public authorities are almost inexistent. Most of the current public social programs (e.g. the supply of monetary benefits based on means-testing, the nutritional programs for schoolchildren, the public social assistance services) have not ever been evaluated or their evaluations were inconsistent or focused only on specific aspects. Two study cases will illustrate this process, respectively the minimum guaranteed income and the nutritional program for schoolchildren, both previously documented. The analysis will identify how the legislative process has impacted the running of these programs, and will look on the available assessments and studies related to these programs in order to identify the patterns of the assessments which feed the major decisions related to the social programs.*

Keywords: *program evaluation, impact, evaluation culture*

JEL: *I30, I38*

UDC: *364.012(498)*

Introducere. Cultura evaluării programelor sociale în România.

Există un consens larg la nivel academic, dar și în rândul specialiștilor implicați în designul și managementul programelor sociale, cu privire la importanța și rolul monitorizării și evaluării programelor sociale. Practica evaluării cunoaște o creștere semnificativă, cu forme instituționalizate nu doar la nivelul instituțiilor internaționale, guvernele naționale integrând sisteme de evaluare și de monitorizare ale programelor publice într-o manieră sistematică (Furubo et al., 2002; Leeuw & Furubo, 2008). Deși sectorul public din România a beneficiat de expertiza și suportul instituțiilor internaționale, în mod particular în perioada de preaderare

---

²⁴ În sensul dat de Tom Nichols în cartea sa „Sfârșitul competenței” care este înțeleasă ca autosuficiență și respingere sistematică a expertizei.

(Toderăș & Iacob, 2020), nu există o cultură a evaluării în sensul definit de Leeuw și Furubo (2008), care propun patru elemente pentru caracterizarea unui sistem de evaluare funcțional: 1) participanții împărtășesc o înțelegere comună a obiectivelor evaluării și a mijloacelor prin care aceste obiective sunt atinse - practica evaluării este considerată că obișnuită, normală, 2) sistemul de evaluare este instituționalizat formal în cel puțin o organizație care este separată de structurile operaționale, fiind independentă, având ca atribuții exclusive monitorizarea și evaluarea, 3) sistemul de evaluare este permanent, 4) evaluările sunt efectuate continuu și sistematic.

Nici efortul mediului academic de a promova evaluarea și monitorizarea, ca practică obișnuită pentru instituțiile publice, nu a avut rezultatele așteptate. Institutul de Cercetare a Calității Vieții a realizat, în cadrul unui program de cercetare, un ghid de proiectare a dezvoltării sociale destinat instituțiilor publice interesate să dezvolte programe sociale proiectate după principiile dezvoltării sociale, cu o metodologie care presupune identificarea și diagnoza problemelor sociale, stabilirea priorităților și adoptarea unor obiective de dezvoltare, identificarea soluțiilor alternative și alegerea strategiei de implementare, elaborarea unui plan de acțiune și implementarea acestuia, dar mai ales monitorizarea și evaluarea, urmată de feedback și corecție a activităților din cadrul programului (Zamfir et al., 2007). Rațiunea ghidului a fost una simplă, intenția fiind aceea de a asigura o alternativă de la un model de dezvoltare ca răspuns la crize, la un model orientat către viitor. Și legislația în vigoare include o serie de elemente care favorizează sistemele de monitorizare și de evaluare, dar și cele de planificare a intervenției sociale. Spre exemplu, instituțiile publice centrale elaborează periodic strategii pe termen mediu, după o metodologie stabilită prin lege, dar și planuri de acțiune anuale, obligatorii prin lege. În practică, aceste instrumente devin simple documente de sertar. Rareori strategiile sunt utilizate pentru implementarea efectivă a unor măsuri la nivelul instituțiilor publice și în mod excepțional sunt evaluate intermediar sau final aceste strategii.

Lipsa datelor sau slaba calitate a acestora acolo unde există și a unor mecanisme care să oblige la fundamentarea adecvată la proiectării programelor sociale, inclusiv a ajustării acestora prin evaluări sistematice împiedică coagularea unei culturi a evaluării programelor sociale. Două exemple vor fi discutate. Primul se referă la o modificare legislativă a sistemului de venit minim garantat creat încă din 1995. Al doilea studiu de caz vizează programul nutrițional cunoscut sub forma "Programul pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolari și elevi" și care a fost implementat inițial în 2016 în 50 de școli, numărul acestora crescând succesiv până la un maximum de 450 pentru anul școlar 2022-2023.

Legea veniturii minim garantat a fost modificată în 2018, în baza unor date care arătau că în România există 7 milioane de persoane care beneficiază de asistență socială (în 2008 România avea o populație rezidentă de 19,6 milioane). Expunerea de motive pentru modificarea legislativă mai arăta că în județul Prahova existau 800 de beneficiari de masă la cantina de ajutor social care au renunțat la beneficiu în momentul în care li s-a condiționat accesul la beneficiu de contribuția prin muncă. Inițiatorii schimbării legislative propuneau astfel introducerea unor

condiții mai drastice de acces la ajutorul social și crearea unor mecanisme care să oblige adulții beneficiari de ajutor social să contribuie prin muncă în schimbul beneficiului. Trebuie menționat faptul că schimbarea legislativă a fost promovată într-un context în care în mass-media erau vehiculate știri care arătau că beneficiarii de ajutor social nu meritau accesul la suport, sumele primite fiind mari, nemeritate, în condițiile în care contribuția acestora la activități în beneficiul societății era considerată ca inexistentă. În realitate, ponderea beneficiarilor de ajutor social (aprox. 3,4% din populație) era sub ponderea estimată de Banca Mondială (5,7% în 2015²⁵) ca fiind în sărăcie extremă, fiind utilizat un prag de 1,9 USD / zi pentru o persoană la PPC 2011. Cea mai mare parte a beneficiarilor era concentrată în județe cu nivel redus de dezvoltare economică, mediul rural având peste 80% din totalul beneficiarilor de ajutor social. România avea, de asemenea, o alocare financiară modestă pentru protecția socială în comparație cu celelalte state europene, sumele alocate pentru protecția socială fiind relativ mici în raport cu alte state europene, dar mai ales în raport cu ponderea persoanelor aflate în sărăcie extremă. Așadar, VMG era departe de a fi o alternativă pentru veniturile obținute de muncă, în sensul descurajării beneficiarilor de a intra pe piața muncii, cuantumul maxim stabilit de lege având valori foarte reduse în raport cu salariul minim pe economie. Însă, modul în care a fost proiectat sistemul de suport oferă foarte puține instrumente pentru a încuraja integrarea pe piața muncii a beneficiarilor, munca fiind folosită mai degrabă ca formă punitivă și de control a beneficiarilor, chiar și în cazul grupurilor vulnerabile considerate a fi prioritare și care au beneficiat de stimulente pentru intrarea pe piața muncii (Pop, 2015). Măsurile de tip punitiv, subiect principal al modificărilor legii VMG, sunt slab eficiente din perspectiva integrării pe piața muncii a persoanelor beneficiare. O evaluare a introducerii unor măsuri pentru contribuția prin muncă a beneficiarilor de ajutor social din Danemarca arată că rezultatele sunt neașteptat de slabe, efecte negative neintenționate (ex. migrația beneficiarilor către alte scheme de suport) fiind posibile (Diop-Christensen, 2015). Totuși, modificarea a intrat în vigoare în 2018, sistemul VMG urmând să fie înlocuit în 2024 cu Venitul Minim de Incluziune. Chiar dacă, modificările legislative nu au contribuit la o mai bună protecție a beneficiarilor de ajutor social sau la reintegrarea pe piața muncii a acestora, în intervalul 2018 – 2024 nu a fost realizată nicio evaluare a impactului modificărilor legislative, în pofida faptului că datele arătau o reducere semnificativă a numărului de beneficiari, în special a familiilor beneficiare cu copii. În prezent, ponderea populației care beneficia de VMG în total populație este aproximativ 2% față 3,4% în 2018. Deși ponderea beneficiarilor de ajutor social este pentru prima dată foarte aproape de estimarea Băncii Mondiale cu privire la ponderea populației care trăiește în sărăcie extremă, calculată cu un prag de 1,9 USD, trebuie menționat faptul că Banca Mondială utilizează, începând cu 2018, două alte praguri, 3,2 USD pentru țările cu venituri mici și medii și 5,5 USD pentru țările cu venituri medii superioare, categorie în care intră și România, în 2019 fiind în categoria țărilor cu venituri mari. Așadar, rata sărăciei calculată pentru pragul de 5,5 USD a fost

---

²⁵ Poverty and shared prosperity report, Banca Mondială, 2018

15,8%, pondere care indică un deficit major al acoperirii VMG. La nivel național, există o serie de diferențe la nivelul județelor, județul cu cele mai multe persoane care beneficiază de ajutor social fiind Teleorman, urmat de Vaslui, Buzău Dolj și Sălaj. București, cu doar 0,02% din populație care beneficiază de ajutor social, alături de Timiș, Ilfov, Cluj, Arad și Constanța au ponderile cele mai mici de beneficiari de ajutor social. În cazul copiilor, diferențele sunt mai mari, cu trei județe care au o pondere îngrijorător de mare de copii care beneficiază de ajutor social. În Buzău, Galați și Teleorman, ponderea acestora este de peste 10% din totalul populației de 0-18 ani. Cu alte cuvinte, în aceste județe, mai mult de un copil din 10 se află în sărăcie extremă. Ponderi ridicate ale copiilor din familii beneficiare de ajutor social se află în județele din Moldova, cu excepția Botoșaniului dar și în Sălaj, Maramureș, Dolj și Constanța.

Implementarea unei modificări uniforme la nivel național, deși distribuția beneficiarilor la nivel județean diferă semnificativ, în mod particular în ceea ce privește structura familiilor beneficiare, județele mai sărace și cu oportunități de integrare pe piața muncii mai reduse fiind cele care înregistrează ponderile cele mai mari de beneficiari de ajutor social, în special familii cu copii. Așadar, schimbarea legislativă creează dificultăți de acces la beneficii tocmai pentru aceste familii care au nevoie de suport, excluderea de la o formă de sprijin elementară având potențialul de a genera costuri sociale pe termen lung.

Cel de-al doilea program ales ca studiu de caz, programul pilot guvernamental pentru furnizarea de suport nutrițional copiilor preșcolari și școlari din școli aflate preponderent în zone socio-economice marginalizate, a început în 2016, mai întâi cu 50 de școli, extins ulterior la succesiv până la 450 de școli. Programul a avut ca obiectiv reducerea abandonului școlar timpuriu și creșterea participării școlare, indicatori care arată că România are o situație critică în comparație cu media UE. În 2019, România a avut, după Spania și Malta, cea mai mare rată a abandonului școlar la nivelul UE. Cu toate că, programul are, de asemenea, un impact asupra sănătății copiilor școlari participanți sau contribuie la incluziunea socială a acestora, OUG nr. 9 din 2020, actul normativ care reglementează implementarea programului, arată că acesta vizează doar reducerea decalajelor educaționale prin includerea în program a școlilor din localitățile care au o pondere mare de grupuri defavorizate. În acest sens, programul este implementat în zonele sau școlile defavorizate care ar trebui să aibă ponderi ridicate de copii care sunt expuși riscului dintr-o perspectivă educațională.

Programul nu a fost evaluat, deși unele schimbări au fost decise în timpul implementării, așa cum este extinderea programului de la 50 la 450 de școli, măsură justificată de insuficiența numărului de școli și printr-o perioadă insuficientă de implementare pentru a concluziona în mod adecvat asupra impactului pilotului. O altă modificare notabilă a fost creșterea sumei pentru fiecare beneficiar de la 7 la 10 lei în 2021, apoi la 15 lei în 2022 (aproximativ 3 euro la cursul de schimb din Septembrie 2023), sumă care poate fi completată de autoritățile locale, fie că doresc să crească suma per beneficiar, fie pentru includerea unui număr mai mare de copii preșcolari sau școlari ca beneficiari decât permit fondurile alocate din bugetul central. La nivel județean, aranjamentele pentru gestionarea programului ar putea fi

diferite, deși se desfășoară în mod obișnuit unele activități de bază. Nu există o metodologie în acest sens, abordarea inspectoratelor școlare din județele Alba și Dolj (unde au fost vizitate școli pentru studiul de caz de față) fiind diferită în privința modului în care se realizează implicarea inspectorului desemnat în acordarea de sprijin școlilor care participă la pilot și a modului în care se efectuează monitorizarea. Cele mai multe responsabilități sunt concentrate la nivel local: primăriile sunt responsabile cu aspectele contractuale cu furnizorul suplimentului nutrițional, în timp ce școlile asigură distribuția zilnică a suplimentelor nutritive către elevii școlii, colectează date și raportează Ministerului Educației într-un format standard. În cazul unui studiu de mică amploare, cu doar două școli selectate ca studiu de caz (Bucerdea Grânoasă din Alba și Plenița din Dolj, ambele localități rurale) arată că rezultatele obținute în timpul implementării programului nutrițional nu pot fi în întregime asociate cu sprijinul nutrițional primit de copii. În Bucerdea Grânoasă, participarea școlii s-a îmbunătățit lent, dar constant, în ultimii 10 ani, perioadă în care a fost observată o creștere a nivelului de trai pentru cele mai vulnerabile grupuri din localitate, respectiv comunitatea de romi, și care a cunoscut o îmbunătățire semnificativă datorită proiectelor de infrastructură implementate de către autoritatea locală (asfaltarea drumurilor, conectarea gospodăriilor la principalele utilități), dar și datorită creșterii oportunităților de angajare pentru familiile de romi, majoritatea lucrând sezonieri în străinătate, veniturile obținute fiind utilizate pentru investiții în gospodăria sau pentru extinderea spațiului de locuit. Este probabil că și creșterea nivelului de trai al celor mai vulnerabile grupuri a contribuit la creșterea participării școlare și la scăderea părăsirii timpurii a școlii. În aceeași perioadă, autoritățile locale au investit constant în infrastructura educațională. Comuna Plenița, Dolj se bucură de o prosperitate economică mai redusă decât comuna Bucerdea Grânoasă, Alba, totuși există câțiva factori cu potențial impact pozitiv asupra copiilor școlari care sunt vulnerabili sau expuși riscului de părăsire timpurie a școlii. Liceul din Plenița a participat în proiectul ROSE (finanțat de Banca Mondială), care a oferit sprijin elevilor cu rezultate școlare scăzute și elevilor cu risc de abandon școlar. Vizând 120 de elevi, obiectivele proiectului au fost de reducere a abandonului școlar de la 19% la 11% și creșterea ratei de succes la examenul de Bacalaureat de la 30% la 34%. Activitățile proiectului au cuprins, în principal, consiliere și oferirea de asistență remedială pentru elevi, dar și acces la unele activități extracurriculare.

Așadar, pentru ambele localități este dificilă izolarea efectelor programului nutrițional, fără a lua în considerare toate celelalte eforturi ale autorităților locale sau ale reprezentanților școlilor, pentru a îmbunătăți accesul la educație pentru grupurile cele mai defavorizate sau pentru a atenua dificultățile cu care se confruntă copiii și adolescenții. Complementaritatea sprijinului nutrițional cu alte activități educaționale este considerată, de asemenea, de către specialiști ca fiind esențială pentru succes, dar mai degrabă pentru îmbunătățirea performanței academice și mai puțin spectaculoasă pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii (Greenhalgh et al., 2007; Snilstveit et al., 2015, 2016). Un alt factor important esențial pentru o intervenție comunitară de succes este ca sprijinul să fie oferit în mod constant și pe termen lung. Impactul asupra performanței academice, îmbunătățirea frecvenței

școlare (în special în zonele rurale), creșterea participării școlii sau reducerea părăsirii timpurii a școlii nu pot fi obținute doar cu sprijin nutrițional. Se pare că programul ar fi fost mai adecvat acum 15-20 de ani, când satisfacerea nevoilor de bază era problematică pentru cele mai sărace familii. Comuna Bucerdea Grânoasă este un caz ilustrativ. Deși autoritatea locală și școala, reprezentanții recunosc că programul este benefic pentru copiii școlari, iar feedback-ul părinților și al copiilor este pozitiv, principalii indicatori legați de participarea școlii și performanța academică au cunoscut o îmbunătățire mai degrabă ca rezultat al investițiilor semnificative în infrastructura școlară din anii precedenți și al monitorizării familiilor vulnerabile.

Programul are o componentă socială importantă, având ca obiectiv reducerea abandonului școlar și creșterea participării școlare, indicatori pentru care România înregistrează rezultate printre cele mai slabe la nivel european și este implementat în localități care au o pondere ridicată a grupurilor dezavantajate. Totuși, deși programul a generat o serie de efecte pozitive la nivelul comunităților în care a fost realizate cele două studii de caz, au fost identificate și o serie de deficiențe care limitează potențialul programului, mai ales în perspectiva extinderii. Unul dintre cele mai importante aspecte este faptul că implementarea programului nu a fost precedată de o evaluare sistematică a comunităților și școlilor, unde programul a fost propus pentru implementare. O astfel de evaluare ar fi fost utilă pentru ajustarea programului în funcție de situația specifică a școlilor. Programul este conceput rigid și nu permite ajustarea la nivel local, în special în cazul în care sunt implementate în paralel programe similare, cum este cazul în comuna Bucerdea Grânoasă, Dolj, unde un ONG oferă sprijin pentru o serie de elevi, proiect care include activități școlare remediale și o masă caldă, deși primesc, de asemenea, sprijin în programul pilot. O diferențiere între acești elevi beneficiari ai unor programe similare și ceilalți beneficiari ai programului public ar putea genera discriminare, motiv pentru care aceste inițiative ar putea funcționa împreună cu programul public, în aceeași formulă. Un aspect care pare a fi ignorat de programul pilot este malnutriția în ambele tipuri, care poate fi legată de supraponderalitate sau obezitate (Juby & Meyer, 2010) și care înseamnă orice deficit de macro și micronutrienți, aspect care nu este abordat în mod adecvat de program. Programul pilot a fost conceput urmând liniile directoare și regulile legislației în vigoare, dar care sunt depășite în raport cu politicile naționale de nutriție din țări cu o experiență mai îndelungată în implementarea unor astfel de programe.

Deficiențele identificate în implementarea celor două programe și o serie de efecte negative generate pe parcursul implementării (scăderea semnificativă a numărului de beneficiari de ajutorul social sau sprijinul insuficient pentru familiile sărace cu mulți copii, în cazul venitului minim garantat și ignorarea componentei de nutriție sănătoasă, dar și implementarea izolată, fără a ține seama de alte tipuri de măsuri educaționale, care să conducă la obținerea efectelor dorite în cazul programului nutrițional - ca să amintim doar cele mai importante deficiențe) arată cât de importantă este evaluarea și cât de important ar fi fost rolul acesteia în ajustarea periodică a implementării programelor sociale.

Concluzii. Un obstacol important pentru dezvoltarea unei culturi a evaluării este lipsa unor mecanisme pentru culegerea de date de încredere pentru indicatorii cheie ai programelor sociale. Un exemplu din domeniul serviciilor de asistență socială arată cât de problematică este lipsa datelor adecvate. Articolul 43, aliniatul 2 din Legea asistenței sociale (292/2011) menționează că ”la nivel național se organizează un sistem de evidență a serviciilor sociale care cuprinde datele și informațiile referitoare la serviciile sociale”. Deși instituțiile centrale colectează o serie de indicatori privind structura și resursele utilizate în domeniul serviciilor sociale, nu există o evidență actualizată a furnizorilor de servicii sociale publice și privați, astfel încât să poată fi corect fundamentate politicile publice de asistență socială. Este dificil în acest moment de aflat, atât pentru domeniul public, cât și pentru cel privat, care sunt resursele umane existente în domeniul serviciilor sociale, care sunt serviciile sociale furnizate, care este numărul de beneficiari ai serviciilor și care sunt principalele servicii pe care acești beneficiari le primesc, care sunt alocările financiare pentru serviciile actuale de la bugetul de stat sau din surse extrabugetare. Există, desigur, o serie de informații parțiale, așa cum sunt datele culese de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA) referitoare la personalul din serviciile publice sociale sau o serie de date ale Ministerului Muncii și Solidarității Sociale (MMSS), însă acestea acoperă parțial indicatorii menționați și există motive serioase pentru a chestiona încrederea în datele culese, având în vedere diferențele semnificative dintre datele obținute prin mecanismele administrative și datele din cercetări specifice, așa cum a fost cazul studiilor realizate pentru fundamentarea actualei strategii pentru incluziune socială. De altfel, studiul de fundamentare a strategiei de incluziune socială menționează faptul că ”evaluarea nevoilor și sistemul de management a informațiilor în sectorul serviciilor sociale este încă deficient și foarte rar utilizat pentru fundamentarea politicilor” (Teșliuc et al., 2015), fiind evidentă necesitatea unei astfel de instituții. Și în strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului, măsurile pentru asistență socială subsumate obiectivului specific ”Creșterea gradului de acoperire a serviciilor la nivel local”, nu aveau date disponibile decât pentru doi indicatori, respectiv ”Ponderea posturilor ocupate din total posturi normate” și ”Ponderea localităților urbane care beneficiază de un SPAS funcțional”, cu date disponibile dintr-un studiu realizat de MMSS în 2013. Așadar, pentru cei mai importanți indicatori referitori la modul de organizare și resursele existente în sistemul de asistență socială nu sunt disponibile date permanente. Lipsa unei structuri care să aibă funcția de monitorizare și evaluare a programelor, dar și a dinamicii principalelor probleme are o consecință directă asupra calității implementării politicilor publice.

Legea asistenței sociale menționează responsabilitatea administrației publice centrale în evaluarea și monitorizarea serviciilor sociale, însă nu detaliază modul în care sunt organizate mecanismele sistemului M&E. Importanța unui astfel de mecanism a fost relevată de strategiile curente din domeniul incluziunii sociale care prevăd mecanisme de evaluare a planurilor de acțiune și, implicit, a sistemului de servicii de asistență socială. Strâns legat de setul de indicatori, sistemul de M&E nu a beneficiat de atenția necesară pentru a fi implementat într-o manieră

funcțională, astfel încât administrația centrală să poată beneficia de feedback-ul necesar pentru elaborarea sau ajustarea politicilor și programelor.

O altă funcție prevăzută de legea asistenței sociale, este cea a auditului social. Articolul 142 menționează faptul că auditul social se poate realiza la cererea furnizorilor privați de servicii sociale, a autorităților contractante (în sensul dat de lege sunt autorități publice) sau a altor entități, inclusiv persoane fizice. Legea mai introduce și noțiunea de auditor social și stabilește o serie de caracteristici generale cu privire la activitatea de auditare. Nici această funcție nu a fost ulterior reglementată prin acte normative secundare, însă există intenția la nivelul Ministerului Muncii pentru a realiza un proiect de asistență tehnică, probabil în 2018 pentru implementarea acestei funcții. Rămâne însă discutabilă necesitatea unei astfel de funcții, având în vedere intenția inițială, dar și stadiul actual de organizare a celorlalte funcții esențiale ale administrației centrale. Inspekția socială, acreditarea și licențierea furnizorilor de servicii sociale, realizarea unor standarde minime de servicii de asistență socială garantate oricărui cetățean sunt priorități care ar trebui să beneficieze de atenția și de resursele financiare disponibile prin fonduri extrabugetare. Crearea unei noi funcții și a unei noi profesii, cea de auditor social, pe fondul existenței unor dezechilibre majore în furnizarea serviciilor, este nejustificată.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bouget, D., Frazer, H., Marlier, E., Sabato, S., & Vanhercke, B. (2015). *Social Investment in Europe. A study of national policies*. Brussels: European Union. <https://doi.org/10.2767/084978>
- Diop-Christensen, A. (2015). Is 'making work pay' effective for the 'unemployable'? The impact of benefit sanctions on social assistance recipients in Denmark. *Journal of European Social Policy*, 25(2), 210-224. <https://doi.org/10.1177/0958928715573484>
- Furubo, J.-E., Rist, R. C., & Sandahl, R. (2002). *International atlas of evaluation*. Transaction Publishers.
- Greenhalgh, T., Kristjansson, E., & Robinson, V. (2007). Realist review to understand the efficacy of school feeding programmes. *Bmj*, 335(7625), 858-861.
- Juby, C., & Meyer, E. E. (2011). Child nutrition policies and recommendations. *Journal of Social Work*, 11(4), 375-386. <https://doi.org/10.1177/1468017310379451>
- Leeuw, F. L., & Furubo, J.-E. (2008). Evaluation systems: What are they and why study them? *Evaluation*, 14(2), 157-169.
- Pop, M. L. (2015). *ESPN Thematic Report on minimum income schemes*. Romania.
- Rovny, A. E. (2014). The capacity of social policies to combat poverty among new social risk groups. *Journal of European Social Policy*, 25(5), 405-423. <https://doi.org/10.1177/0958928714542732>
- Snilstveit, B., Stevenson, J., Menon, R., Phillips, D., Gallagher, E., Geelen, M., Jobse, H., Schmidt, T., & Jimenez, E. (2016). *The impact of education programmes on learning and school participation in low-and middle-income countries*. <https://www.3ieimpact.org/sites/default/files/2019-05/srs7-education-report.pdf>
- Snilstveit, B., Stevenson, J., Phillips, D., Vojtkova, M., Gallagher, E., Schmidt, T., Jobse, H., Geelen, M., Pastorello, M. G., Eyers, J. (2015). *Interventions for improving*

- learning outcomes and access to education in low- and middle- income countries. 3ie Systematic Review 24.* London: International Initiative for Impact Evaluation. https://www.3ieimpact.org/sites/default/files/2019-05/SR24-education-review_2.pdf
- Teșliuc, E., Grigoraș, V., & Stănculescu, M. (Coord.). (2015). *Background Study for the National Strategy on Social Inclusion and Poverty Reduction 2015-2020.* Buharest. http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_EN_web.pdf
- Toderaș, N. & Iacob, D. (Eds.). (2020). România. In: Stockmann, R., Meyer, W., & Taube, L. (Coord.), *The institutionalisation of evaluation in Europe*, (pp. 435-460). Palgrave Macmillan.
- Zamfir, C., Stoica, L., & Stănculescu, M. (2007). *Proiectarea dezvoltării sociale: ghid metodologic.* București: Ed. Marketing Highest Option.